

Нескоромий Д. А. - заступник начальника ГУ
БКОЗ Служби безпеки України, кандидат
юридичних наук

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ПІДХІД

Протягом останніх років тема політичної корупції в Україні набула особливої гостроти. Масштаб поширення цього явища у владних і політичних інститутах дає змогу характеризувати політичну корупцію як невід'ємний атрибут їх повсякденного функціонування. Тому ефективні механізми протидії цьому суспільно небезпечному явищу має бути одним із пріоритетних завдань держави [1, с. 138].

У Кримінальному кодексі України, як і в інших нормативних актах, не передбачено окремої відповідальності за політичну корупцію. Водночас політична корупція - це пряме нехтування конституційними правами та свободами людини, підриє засад державного устрою України. Політичну корупцію дуже важко виокремити з переліку корупційних дій. Під час розслідування та судового розгляду корупційних злочинів практично ніколи не з'ясовують, чи мають ці злочини політичне підґрунтя. Так триватиме доти, доки в українському законодавстві не запровадять правову категорію «політична корупція». Зазначена проблема є спільною для більшості пострадянських країн. Зокрема, у Російській Федерації на високому державному рівні вже неодноразово робили заяви про доцільність зарахування політичної корупції до категорії особливо тяжких злочинів та порівнювати її до державної зради [1, с. 138].

Світовий досвід пропонує чимало перевірених практикою антикорупційних механізмів [2]. Десятки держав Європи, Азії і навіть Африки зобов'язують свої політичні партії періодично публікувати звіти про фінансовий стан і виборчу діяльність. Наприклад, канадський Акт

про вибори зобов'язує кожну партію й кандидата до якомога детальнішої звітності перед Національним виборчим відомством про кожне джерело фінансування виборчої кампанії (треба відзвітувати за кожен внесок понад 100 доларів - чеками, квитанціями, рахунками тощо). У разі порушення цих вимог кандидатові більше ніколи не дозволять балотуватися. Лише за те, що кандидат збирав гроші на вибори особисто (а не через спеціального працівника), його карають штрафом у 25 тис. доларів. А якщо кандидат перевищив ліміт виборчого фонду, то він може потрапити на п'ять років до в'язниці.

Законодавство Канади вимірює парламентську корупцію нормами кримінального та конституційного права. Хабарництво в парламенті там прирівнюють до порушення Конституції та до державної зради з терміном покарання до 14 років. У США з 1977 року діють кодекси етичної поведінки Сенату Конгресу та членів Палати Представників США. Фінансовий стан сенаторів і навіть кандидатів до Сенату є об'єктом найпильнішого розгляду та перевірки. Окрім офіційних заробітків, сенатори також мають декларувати борги, подарунки від приватних осіб, фірм чи іноземних урядів вартістю понад 100 доларів, сплату особистих транспортних чи інших витрат, внесени іншою особою чи організацією і навіть пригощання в ресторані іншою особою тощо.

Механізми протидії політичній корупції відомі та успішно апробовані на міжнародному рівні. Це, передусім, відкритість процесу підготовки та прийняття політичних рішень, свобода слова й незалежність засобів масової інформації, дієві засоби контролю за діяльністю владних інститутів з боку громадянського суспільства. За умов масштабної корупції акцентують увагу саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними виявами. Сьогодні Україна є учасником низки антикорупційних програм, які реалізують на міжнародному рівні [3, с. 34-35].

Однак виконання цих документів зовсім не свідчить про те, що всі вони досягнуть кінцевої мети - подолання корупції. Передовий зарубіжний досвід ми повинні використовувати лише в контексті існуючої системи права, урахувавши певні правові принципи, традиції, правову культуру та правосвідомість громадян.

Важливим кроком щодо подолання політичної корупції, на нашу думку, може бути прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів)». Оскільки наявність імунітетів дають змогу окремим «народним обранцям» уникнути покарання за вчинення корупційного правопорушення [1, с. 139].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павленко С. О. Зарубіжний досвід у сфері протидії політичній корупції / С. О. Павленко // Стан, проблеми та перспективи сучасної юриспруденції України в умовах євроінтеграції: правові та суспільні аспекти : матеріали наук.-теорет. Інтернет-конф. (Київ, 23 квіт. 2015 р.). - Київ : Нац. акад. внутр. справ. - 2015. - С. 138-139.

2. Міщенко С. Як відрізнити українську політичну корупцію від «кримінально-побутової»? [Електронний ресурс] / С. Міщенко. - Режим доступу - <http://www.intellect.org.ua/index.php?lang=u&material.> - Назва з екрана.

3. Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. - Київ : НІСД, 2008. - 744 с.